

Gemeente van Christus,

Vorige week hoorden we het verhaal over Abrams roeping en hoe hij uiteindelijk aankwam in Kanaän. Ze zijn er nog niet zo lang, als er hongersnood uitbreekt. Noodgedwongen reizen ze verder naar Egypte. Na daar de nodige avonturen te hebben meegemaakt, komen ze weer terug in het land dat God aan Abram heeft beloofd. Abrams neef Lot volgt hem op de voet, zoals we hebben gehoord.

Daar begint ons verhaal van vandaag.

Ja,- Abram is er nu wel, op de plaats van bestemming. Maar hij *is* er nog lang niet, zou je kunnen zeggen. Al die mooie beloften van God moeten nog in vervulling gaan. En alleen God weet wanneer dat zal gaan gebeuren.

Het leven voor Abram en de zijnen zal niet gemakkelijk zijn geweest, in Kanaän.

We horen aan de ene kant dat er “ in die tijd ook Kanaännieten en Perizzieten in het land woonden.”

Natuurlijk wonen er al mensen in Kanaän. En die ontvangen zo’n groep vreemdelingen normaal gesproken echt niet met open armen. Sommige dingen zijn van alle tijden.

Een chabiru noemen ze Abram. Een Hebreëër – iemand van de overkant, betekent dat. Niet een van ónze kant, dus. Iemand die ook nog eens zijn eigen God meeneemt. Een God van de overkant.

Vervolgens horen we dat er tussen de herders van Abram en die van Lot ruzie uitbreekt omdat er te veel vee is voor te weinig land. En zeer waarschijnlijk ook te weinig water voor zoveel vee en mensen. Voordat je het weet lopen de gemoederen in zo’n situatie hoog op.

Op het eerste gezicht lijkt het allemaal niet zo bijzonder, dit verhaal over twee mannen, die uit elkaar gaan omdat hun veestapels te groot zijn geworden voor het gebied waar ze wonen.

Maar er is wel degelijk sprake van een paar bijzondere elementen in dit verhaal.

Waar het om draait is wat zich daar afspeelt tussen Abram en Lot, als ze boven op de heuveltop staan en uitkijken over het omliggende land.

Het begint met die verrassende woorden van Abram: “Waarom zouden we ruzie maken, Lot. We zijn als broers voor elkaar. Kijk om je heen. Kies jij maar. Het hele land ligt voor jou open. Kies jij maar eerst. Als jij naar links gaat, ga ik rechts en als jij naar rechts wilt, ga ik wel naar links.”

Wat een bijzondere manier om uit een conflict te komen, vind je ook niet?

Stel je toch eens voor dat een van de partijen in het stokkende formatieproces zoiets tegen de anderen zou zeggen, in plaats van de confrontatie aan te gaan, de hakken in het zand te zetten of eindeloos te blijven door polderen...

Kies jij maar. Niet met zo’n gezicht van: laat mij maar de minste zijn. Maar voluit en gul en zonder onderliggende motieven of dubbele bodems.

Abram blijkt hier een bijzonder mens te zijn, in wie de Stem van God gaandeweg het nodige teweeg heeft gebracht. Anders zou hij dit zó niet tegen Lot kunnen zeggen.

Lot kijkt uit over het omliggende land en ziet links het groene, waterrijke gebied van de Jordaanvallei. “Als de tuin van de Heer”, zegt de schrijver, zo ligt die vallei erbij. Paradijselijk, dus. Maar, voegt hij er veelzeggend aan toe, dit gebied, met steden als Sodom en Gomorra, is tegelijkertijd “als Egypte”. Het lijkt prachtig aan de buitenkant, op het eerste gezicht. Maar inwendig is het een heilloos gebied.

Lot kijkt naar rechts en ziet....“een dorre vlakte der woestijnen”, zou je met de woorden van een oud lied kunnen zeggen. Onvruchtbaar land, waar bitter weinig groeit.

Jaren geleden reden we er met een groep gemeenteleden uit Nederhorst den Berg doorheen.

Af en toe zag je een herder met zijn kudde geiten dwalen. Onvoorstelbaar, dacht ik, toen ik het zag. Onvoorstelbaar dat die dieren hiér nog iets te eten kunnen vinden.

En dat in die verzengende hitte.

Lot hoeft vermoedelijk niet zolang na te denken. Hij kiest voor de Jordaanvallei. En zoekt, zoals we later zullen horen, zijn heil in Sodom. Daar gaat hij wonen, met vrouw en dochters. Lots keuze is maar al te menselijk en zeer goed te begrijpen, toch?

Toen onze kinderen nog klein waren, keken we elke avond met ze naar Sesamstraat. Mijn grote favorieten waren (en zijn nog steeds moet ik bekennen) Bert & Ernie. In een van de mooiste gesprekjes tussen deze twee vrienden zitten ze samen aan tafel. Op die tafel staat een bord met twee stukken taart. Het ene stuk is veel groter dan het andere. Kies jij maar eerst Ernie, zegt Bert. Ernie kijkt eens goed. Wie hem een beetje kent, weet wat hij gaat kiezen. En inderdaad: hij pakt het grootste stuk. Dat is niet beleefd Ernie, zegt Bert. Oh nee? Wat had jij dan gekozen, Bert? Nou, zegt Bert, als ik eerst had mogen kiezen, dan had ik het kleinste stuk genomen. Nou, zegt Ernie, dat heb je nou toch? Wat zeur je dan, Bert? Geweldig!

We weten natuurlijk niet wat er allemaal door Abrams hoofd gaat, toen hij de keuze aan Lot laat. Dubbele gevoelens, waarschijnlijk. Maar ik vermoed dat één gevoel toch de overhand gehad zal hebben: het gevoel / het vertrouwen dat die Stem die hem sinds enige tijd als “een innerlijk gefluister” vergezelt, hem uiteindelijk niet teleur zal stellen.

Door wat hij opvangt van die Stem, leert Abram gaandeweg met andere ogen te kijken.

En precies hiérin, in dat met andere ogen leren zien, zit voor mijn gevoel de boodschap van dit kleine verhaal.

Objectief gezien ziet Abram natuurlijk hetzelfde als Lot, als hij daar op die heuveltop naar rechts kijkt: een dor, woestijnachtig landschap waarin hij zijn weg zal moeten zoeken, zijn leven zal moeten opbouwen. Maar hij is in staat om als het ware dóór dat landschap heen te kijken. Hij ziet niet alleen wat het is, maar voorvoelt tegelijkertijd wat het kan wórdén. Hoe die dorre vlakte eens zal bloeien als een roos.

Een van de prachtige romans van Hella Haasse heet “Heren van de thee”. Misschien ken je het. Het vertelt het levensverhaal van de theeplanter Rudolf Kerkhoven, die op 1 januari 1873 aankomt in Gamboeng, een gehuchtje in de wildernis van de Préanger, op Java.

“Hier”, zei hij hardop. Zijn stem klonk in de ontzaglijke ruimte”

Zo begint het boek

“Hier! Hier in de omarming van het oerwoud wilde hij altijd blijven. **Hij had de plek bereikt waar heel zijn nog ongeleefde werkelijkheid op hem wachtte. Het wás nog één grote wildernis, maar hij zag al voor zich wat het zou worden, als het allemaal tot ontwikkeling was gekomen.**”

Deze roman eindigt met hetzelfde woord als waar het mee begon. Als Rudolf een oude man is geworden en weet dat de dood niet lang meer op zich zal laten wachten, en als hij voor de laatste maal op zijn geliefde Gamboeng is, heeft hij het met zijn dochter over de plek waar hij begraven wil worden: “Hij keek naar de grond voor zijn voeten. Hier, zei hij halffluid, hier.”

En tussen dat eerste en laatste “hier” vertelt Haasse het indrukwekkende levensverhaal van een man die met veel tegenslag heeft geprobeerd te verwezenlijken wat hem voor ogen stond. Die ervoor koos om niet in die veilige, maar ook benauwende zekerheid van het Nederland van die dagen te blijven, maar het onbekende tegemoet te gaan. Die niet alleen zag wat voor ogen was, maar vooral ook wat het kon worden. En waartoe hij zélf kon uitgroeien!

Mét alle voorbehouden die je bij het hele kolonisatieverleden van Nederland kunt hebben, is het een prachtig indrukwekkend verhaal.

Met welke ogen kijk jij eigenlijk?

Ik denk even terug aan hoe we de allereerste keer rondliepen op Westerhûs, het toekomstige Nijkleaster. We liepen door de stal. En schrokken eerlijk gezegd nogal van de ongelooflijk bouwvallige staat van het geheel. "Je moet er doorhéén kunnen kijken", riep Henk Kroes ons vrolijk toe! Nou, dat kon op vele plekken, kan ik u zeggen.

Nog een voorbeeld van zien wat nog niet is. Maar wat het wel kan worden.

Kijk je met de ogen van Abram of met die van Lot?

Lot wordt wel gezien als een schaduwfiguur van Abram. Zoals een schilder schaduw kan gebruiken om de hoofdfiguur van zijn schilderij in het juiste licht te zetten, optimaal uit de verf te laten komen, zo wordt in dit verhaal eerst de keuze van Lot geschetst, om daarna Abram in het volle licht te zetten.

Je ziet dat ook in andere bijbelverhalen gebeuren: Kaïn en Abel, Jacob en Ezau, Saul en David, bijvoorbeeld.

Zelf denk ik dat het nog wat dichterbij ons zelf komt: ik geloof niet dat het hier uiteindelijk om twee typen mensen gaat, maar dat Abram en Lot in ieder van ons aanwezig zijn.

En dat dit verhaal je aan het nadenken wil zetten over de vraag door wiens ogen jij nu normaal gesproken kijkt. In wie van de twee jij je het meest herkent.

Herken je jezelf vooral in Lot? Ben je geneigd om de wereld om je heen te zien met een realistische, materialistische blik? De werkelijkheid zoals die zich aan jou voordoet: waarin er altijd oorlogen zijn geweest en dus altijd ook zullen blijven. Waarin het verstandig is om geweld met geweld te bestrijden, omdat er nu eenmaal geen andere opties zijn, wil je niet onder de voet gelopen worden.

Een wereld waarin er altijd rijken en armen zijn geweest. Waarin je voor jezelf moet opkomen, want niemand anders doet dat voor jou.

Een wereld waarin alles draait om geld, economie, macht.....

Kijk je soms ook door de ogen van Abram? Durf je met een meer visionaire blik te kijken? Zie jij die dorren doodsheid natuurlijk ook wel, maar lukt het je toch om er doorheen te kijken? Naar mogelijkheden om tot meer vrede te komen. Eerlijker verdeling van goed en geld. Eerbied voor de schepping

Beauty is in the eye of the beholder, luidt een Engels gezegde. Schoonheid zit in de ogen van degene die kijkt, die toe schouwt. Jij als kijker kent die schoonheid aan iets toe.

Op soortgelijke wijze kan het, geloof ik ook gaan met de beloften van God, die Abram steeds opnieuw krijgt ingefluisterd. Die kleuren zijn blik op de werkelijkheid. Ze laten zijn ogen opengaan voor de schoonheid en de mogelijkheden die erin verborgen liggen.

Zoiets komt niemand van ons zomaar aangewaaid. Ook Abram, de vader der gelovigen niet.

Steeds opnieuw slaat ook bij hem de twijfel toe of het ooit nog wat zal worden, met die beloften van God. Aan het einde van zijn weg zal hij niet meer van dit beloofde land zal bezitten dan het rotsgraf waarin hij Sara zal begraven en waarin hij later ook zelf gelegd zal worden.

En Izaäk zal het enige kind zijn dat Sara hem zal schenken. Bepaald geen "volk talrijk als de sterren aan de hemel."

Het zal hem niet beletten om door alle twijfel en tegenslag heen op weg te blijven gaan.

Met niet meer dan die beloften op zak.

Vader der gelovigen.....

Hij kijkt om zich heen, ziet de dorre vlakte. En fluistert in zichzelf: Hier! Hier is het.....

Amen.